

Programma Beheer:

Reacties uit de sector

Aan een aantal organisaties uit de bos- en natuursector is een reactie gevraagd op het Programma Beheer. Door de vakantietijd is jammergenoeg niet van alle organisaties een reactie verkregen. Hierna volgen zes reacties. Het zijn veelal voorlopige reacties vooruitlopend op de officiële reactie van de betreffende organisatie.

Programma Beheer: reactie federatie particulier grondbezit

G.R. van Woudenberg

De Federatie Particulier Grondbezit een organisatie van en voor particuliere eigenaren van landbouwgrond (verpacht en in eigen gebruik), landgoederen, bossen en natuurterreinen beraadt zich momenteel op haar commentaar op het Programma Beheer. Hieronder volgt een voorlopige reactie (toegesplitst op bos en natuur) van haar secretaris.

Uitgangspunten

De uitgangspunten van het Programma Beheer: 'Sturen op hoofdlijnen, toetsen op resultaat' worden onderschreven en spreken de particuliere sector aan. Of in de uitwerking deze uitgangspunten ook werkelijk zullen worden gerespecteerd, wordt betwijfeld. Het ziet er naar uit dat de overheid door middel van doelpakketten zich met het beheer van de eigenaar/beheerder wil bemoeien en niet zelden in detail. Doelpakketten waarin een aantal voorkomende - veelal vanuit de houtproductie interessante -

boomsoorten zoals de Douglas er niet gunstig af komen.

Doeltoewijzing

De overheid bepaalt in feite door middel van doeltoewijzing het aantal doelpakketten waaruit de particuliere eigenaar/beheerder kan kiezen. De doeltoewijzing wordt ondermeer gebaseerd op zogenaamde gebiedsvisies. Bij de opstelling daarvan zijn particulieren tot nu toe niet of nauwelijks betrokken geweest. Daarom is het niet verstandig dergelijke eenzijdig samengestelde visies als basis te laten dienen voor het doeltoeledelen. Het draagvlak voor en daarmee de verwezenlijking van de overheidsdoelen worden daardoor verzwakt.

Gelijke monniken, gelijke kappen

Het principe 'gelijke monniken, gelijke kappen' wordt ondersteund. Elk eigenaars/beheerderscategorie moet gelijke kansen krijgen om welk terrein(doel)type dan ook duurzaam en kwaliteitsvol te kunnen realiseren. In de uitwerking zal moeten blijken of particulieren als bos-, natuur- en landschapsbeheerders die kans krijgen. Het lijkt erop dat in de praktijk de particulier niet voor het beheer van bepaalde terreintypen (veelal grote oppervlakten beslaand) in aanmerking komt. De Minister van LNV lijkt daarmee ook rekening te houden. In het eindrapport Programma beheer wordt voor de particulier slechts 6.700 ha reservaatgebied en natuurontwikkelingsterrein (in 2018) gereserveerd van het totaal van 150.000 ha!. Nieuwe natuur dreigt daarmee toch gemonopoliseerd te worden.

Eigendoms- en beheerstructuur

Om te komen tot een goede eigendoms- en beheerstructuur (eenheden) van de Ecologische Hoofdstructuur is het noodzakelijk dat het Staatsbosbeheer en de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties bereid zijn bepaalde bos- en natuurterreinen te verkopen aan particulieren en/of met hen te ruilen. Kwaliteits- en duurzaamheids garanties zijn daarbij voorwaardelijk.

Normkosten

De hoogte van de normkostenvergoeding voor het beheer is van groot belang voor het deelname van de particulier aan het nieuwe stelsel. Deze vergoeding bepaalt in hoge mate of het beheer kostendekkend is. Voor multifunctioneel bos zal de normvergoeding tenminste op het niveau van de huidige functiebeloning moeten liggen. Een integrale kostenvergoeding waarin ondermeer waterschapslasten en kosten t.b.v. planning, leiding, monitoring, toezicht en recreatie zijn opgenomen wordt voorgestaan. Tot op heden lijkt de overheid ten onrechte geen rekening te houden met de inkomenskant bij het bosbedrijf in tegenstelling tot die bij het agrarisch bedrijf. Voorts is het van groot belang fiscale duidelijkheid over de op basis van het stelsel te verkrijgen vergoedingen.

Bureaucratie

Er zal moeten worden gewerkt aan een praktijkgericht beheerstelsel met lage uitvoeringskosten en zonder papieren rompslomp.

Programma beheer: reactie Staatsbosbeheer

P.C. de Hullu

Het leggen van een verbinding tussen doelen en beschikbare middelen is een grote verbetering t.o.v. de huidige wijze van financieren van de verschillende natuur-, bos- en recreatiedoelstellingen. Staatsbosbeheer heeft een dergelijke benaderingswijze reeds toegepast voor de interne bedrijfssturing en daarmee goede resultaten geboekt. Ook hanteert Staatsbosbeheer binnen de organisatie het principe van gelijke monniken gelijke kappen. Dit houdt in dat de verdeling van behergelden over de regio's geschiedt op basis van areaal en normkosten per doeltipe. Hiermee kunnen de beheerkosten geëvalueerd worden. Dat deze benadering nu bij alle (nieuwe of oude) terreinbeherende organisaties wordt toegepast is onzes inziens een vooruitgang t.o.v. het huidige stelsel. Het wordt daardoor inzichtelijker en eenduidiger of de gelden voor het natuurbeheer effectief besteed worden en of de gewenste natuurkwaliteit ook wordt gerealiseerd.

De detaillering en de toepasbaarheid van de verschillende doeltypen lijkt zeer redelijk. Volgens onze inzichten en erva-

ring is de gekozen mate van detaillering het meest abstracte niveau waarop doelstellingen en beschikbare middelen zijn te koppelen. We gaan er van uit dat nog niet alles 100% perfect is maar zoals het er nu uitziet lijkt het werkbaar. Het omgaan en definiëren van tussendoelen zal in de komende jaren echter nog verder moeten worden uitgewerkt. De ontwikkelingstijd van een aantal natuurdoeltypen is zo lang dat tussenresultaten (op weg naar het einddoel) moeten worden beschreven om de relatie tussen doelen en middelen helder te houden.

De doelen van Natuurbeleidsplan, Bosbeleidsplan en in mindere mate die van het Landschap zijn kwalitatief en kwantitatief geformuleerd in een aantal uitwerkingsnota's en worden concreet vorm gegeven in gebiedsvisies. De mate van detaillering van de verschillende gebiedsvisies in de provincies is nogal verschillend. De realisatietermijn van de doelen in de gebiedsvisies is vaak langer dan de termijn waarop de beheerder de activiteiten en doelen zal plannen. Goede afspraken op basis van de binnen een afgesproken periode te leveren doelrealisatie is daardoor noodzakelijk. Doelrealisatie is ook in hoge mate afhankelijk van de abiotische con-

ditie die in een bepaald gebied bereikt worden. Het bereiken van doelen vereist dus inspanningen van zowel de overheden bij het uitwerken van doelstellingen uit de gebiedsvisies als het realiseren van de gewenste terreincondities en een goed beheer door de terreinbeheerder. De beschrijving van de doelpakketten maakt de communicatie over de planning tussen de overheden en uitvoering wel eenduidiger. De toegevoegde waarde van de doelpakketten is dat de taal gemeenschappelijk is en de kwaliteitseisen duidelijk omschreven.

De overgang naar een sturing volgens de uitgangspunten van het programma beheer kan voor het Staatsbosbeheer vrij snel worden gerealiseerd. Daarbij worden geen grote moeilijkheden verwacht. Intern is reeds een slag gemaakt om op doelen te gaan sturen. Wel zal in de loop van de tijd moeten blijken of er nog bijstellingen moeten plaatsvinden in normkosten of in de doelbeschrijvingen.

Onze conclusie is dat de invoering van de inzichten van het programma beheer, het beheer een meer volwassen en zakelijke plek geeft in het gehele beleidsveld van bos, natuur en landschap. De werkwijze dwingt alle betrokkenen ambities en middelen op elkaar af te stemmen. Dat is winst.

Programma Beheer: gemeenten tellen nog mee

A.J.J. Bakker

De bosbezittende gemeenten, verenigd in de sectie Overheden van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren (NVBE) hebben met spanning uitgekeken naar het Programma Beheer. Belangrijkste vraag die daarbij gesteld werd was: Tellen wij nog mee?

Uit de stukken die minister Van Aartsen kort voor de zomer aan de Tweede Kamer heeft gezonden blijkt dat deze vraag positief is beantwoord (hetgeen voor een zekere geruststelling zorgt), doch nog vele vragen open laat. En aangezien een eis aan het Programma is dat ze budget neutraal moet zijn, zijn de gemeenten nog niet gerust gesteld.

Uitgangspunten

Het uitgangspunt 'sturen op

hoofdpijnen, toetsen op resultaat' kan worden onderschreven door de gemeenten. Ze laat ruimte voor invulling van de beheerverantwoordelijkheid van de individuele gemeente als boseigenaar. Onduidelijk is vooralsnog of daar in de praktijk ruimte voor zal zijn. Wat is bijvoorbeeld de consequentie indien een boseigenaar zich niet kan vinden met de keuze van de doeltoewijzing, bepaald door rijk en provincie.

Het uitgangspunt 'gelijke monni-

ken, gelijke kappen' lijkt van de sectie Overheden van de NVBE overgenomen zijn. Echter, ook nu weer lijken de gemeenten voor slechts 50% van de bijdrage voor de andere monniken in aanmerking te komen. De eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten ten opzichte van bossen, wat als argument voor deze halve kap wordt gegeven, is echter niet afhankelijk van het al dan niet in privaatrechtelijk eigendom hebben van bos.

Budget neutraal

Toetsen op resultaat èn een budgetneutrale operatie valt nauwelijks te rijmen. Je beloont een prestatie met een zekere bijdrage en beziet achteraf welke som geld je daarvoor kwijt bent, of je verdeelt een op voorhand bepaald budget over een aantal resultaat-eenheden (waarbij je de keuze hebt het bedrag per resultaat aan te passen of voor een minder luxe inrichting van bos,

natuur en landschap). De keuze lijkt gevallen op een aangepast bedrag per resultaat.

Tweede opmerking hierbij is dat niet inzichtelijk is gemaakt of de boseigenaar/bosbeheerder budgetneutraal uitkomt. Het systeem gaat af op individuele contracten met individuele voorwaarden. De vrees leeft dat opstellen daarvan en de controle daarover veel papier en tijd zal vergen van de boseigenaren/beheerders. Zij zullen waarschijnlijk meer geld kwijt zijn aan de post beheer/leiding/toezicht en per saldo zal er voor de uitvoering van het beheer minder geld resteren.

Invoering

De overstap van de oude regeling functiebeloning naar de nieuwe regeling zal stapsgewijs moeten gebeuren. Voor functiebeloning zijn contacten van 5 jaar opgesteld. Die kunnen alleen met instemming van de beide con-

tractanten voortijdig worden beëindigd. Alleen wanneer de nieuwe regeling netto meer oplevert dan de fl 70,- per hectare per jaar van de functiebeloning zullen gemeenten voortijdig de overstap willen maken.

Als datum van invoering van het Programma Beheer geldt voor particulieren (en naar ik aanneem ook gemeenten) 1 januari 1998. De particuliere natuurbeschermingsorganisaties en Staatsbosbeheer zullen een jaar later naar het nieuwe systeem over stappen. Deze organisaties zouden een interne omschakelingsperiode nodig hebben om de interne bedrijfssturing, de beheersplanning en -administratie op de nieuwe systematiek aan te passen. Wanneer gemeenten aangeven dat ook zij een omschakelingsperiode nodig hebben (en wie kan dat beter bepalen dan de gemeente zelf) moet het rijk hen die tijd geven.

Programma Beheer: reactie Bosschap

R. Nas (voorlopige reactie)

Uitgangspunten programma beheer

Op de uitgangspunten heeft het Bosschap niets op tegen. Het komt natuurlijk wel aan op de uitwerking. Een paar zaken vallen daarbij op:

- sturen op hoofdlijnen wordt vertaald in betalen voor details. Dit veroorzaakt spanningen in de sfeer van kosten/effectiviteit en het realiteitsgehalte zowel praktisch als financieel.

- gelijke monniken, gelijke kappen blijkt te moeten leiden tot gelijkschakeling van de eigenaarscategorieën (iedereen wordt gelijk gesteld aan Staatsbosbeheer, terwijl de bedrijven verschillen naar aard, vorm en financie-

ringsstructuur). Doel zou moeten zijn een gelijkwaardige behandeling van de eigenaarscategorieën, niet gelijkschakeling.

- budgettair neutraal. Er is kennelijk te weinig geld om te betalen voor wat men vraagt. Het resultaat zal zijn verslechtering van de financiële positie van beheerders. Het uitgangspunt vragen wat men kan betalen zou daarom alsnog aan het budgettair neutraal gekoppeld moeten worden.

Doelpakketten

Bij de uitwerking van de doelpakketten wordt aan het feit voorbij gegaan dat een doelpakket een bepaalde ha-omvang vraagt, de veranderingen in het bos zeer langzaam verlopen, het Nederlandse bos nog steeds een vak en afdeling bos is en eigendom door elkaar heen is gesitueerd. Dit is bepalend voor de operatio-

nele aspecten van het systeem. Hiermee wordt niet of onvoldoende rekening gehouden. Over de toepasbaarheid ben ik niet optimistisch:

- een Drentse boswachterij van 1000 ha aaneengesloten is wat anders dan een bosbezit van 50 ha verdeeld over drie percelen met 30 vak- en afdelingen. Dit aspect en andere worden onvoldoende onderkend.

- de verantwoordingsplicht die wordt gesuggereerd is voor de bosbedrijven kleiner dan 1000 ha niet functioneel en kosteneffectief. Voor het 50 ha bosbedrijf is het dat zeker niet.

- het ha-bedrag zal laag zijn, de kosten van het "in de lucht houden van het stelsel" hoog. De kosteneffectiviteit van het stelsel dient ter discussie te staan, hetgeen moet leiden tot aanpassingen. Doel daarbij zou moeten zijn dat deze

kosten niet meer dan 10% van het ha-bedrag mogen zijn.

Of er meer of minder doelpakketten gewenst zijn hangt af of deze hanteerbaar zijn in de bedrijfsvoering en het stelsel. Eerste indruk is dat per doelpakket een bandbreedte aangegeven moet worden. Ten aanzien van de doelpakketten verder de volgend opmerkingen:

– het is niet duidelijk hoe men denkt om te gaan met het gegeven dat 95% van de doeltypen nog moet worden gerealiseerd. De utopie is verwoord, niet het binnen 25 jaar haalbare. Hoe in het stelsel hiermee rekening wordt gehouden is niet duidelijk.

– wat opvalt is dat de douglas beperkt wordt tot 30% en maximaal 50% bijmenging met boomsoorten die kosteneffectief niet met douglas zijn te mengen.

– in het multifunctionele bos worden doelpakketten gemist als douglas met 30% bijmenging.

Gebiedsvisies

De bestaande gebiedsvisies, zo die er als zijn, zijn in de huidige vorm niet geschikt voor de doeltypetoewijzing. Provincies moeten dus bereid worden gevonden gebiedsvisies aan te passen en op te stellen. Bestuurlijk gezien is te verwachten dat de doeltypetoewijzing via de gebiedsvisies alleen maar kan leiden tot toewijzing per eigenaarscategorie, zogenaamde eigenaarsplanologie. De vraag is dan of de gebiedsvisie methode dan wel zo functioneel is en niet gekozen zou moeten worden voor een convenant benadering, waarbij de eigenaarscategorieën borg staan

voor een verdeling van de doelpakketten over de eigenaarscategorieën. De convenant benadering voorkomt bovendien discrepantie tussen overheidswillen en dat van de individuele boseigenaar.

Normkosten

Aan de normkosten ligt de normkostenplaatsen systematiek van het Staatsbosbeheer ten grondslag. Of deze normen algemeen toepasbaar zijn is niet duidelijk, daaraan zou eerst gewerkt moeten worden. Er wordt veel buiten beschouwing gelaten dat wel deel uitmaakt van de beheerkosten. De waterschapslasten, de apparaatkosten boven de opzichter, zijn een voorbeeld daarvan. Het gaat daarbij om een bedrag groot fl. 50 - fl. 100 per ha. Dat is te veel.

Budgettair neutraal

Budgettair neutraal zou alleen kunnen als de wensen worden afgestemd op de middelen. Maar dat gebeurt dus niet. Het stelsel dreigt voor het bosbedrijf er weer toe te leiden dat men onvoldoende betaald. Dit bevordert dan weer een economisch niet gezond, d.w.z. duurzaam bosbedrijf. Aan de uitgangspunten moet daarom worden toegevoegd "ecologische duurzaamheid vergt economische duurzaamheid". Het nieuwe stelsel dient de economische duurzaamheid te bevorderen, en in ieder geval hiervoor de basis te leggen en niet het tegendeel te veroorzaken.

Voor bos geen vergoeding van de inkomstenderving en waterschapslasten

Omdat de vergoeding van de inkomstenderving en waterschapslasten expliciet voor het bosbedrijf is uitgesloten, ontstaat de situatie dat wat het meest wordt gewenst, het minst wordt beloond (natuur). De beleidsturing van het stelsel werkt dus niet wanneer inkomstenderving en waterschapslasten niet worden vergoed.

Programmabeheer

In zijn huidige vorm is het Programmabeheer voor het bos en bosbedrijf alleen maar kostenverhogend, weinig effectief wat betreft sturing en niet realistisch wat betreft de vergoeding. Er zijn voldoende interessante aanzetten in het voorstel. Zorgvuldige bijstelling, uitwerking en introductie zijn nu bepalend voor een goede overheidsregeling. Gezien wat ter discussie staat en wat alsnog moet worden geregeld lijkt een termijn van tenminste twee jaar voor het bosdeel van het Programmabeheer aan de krappe kant.

Vervolg uitwerking

Nu de principes duidelijk worden lijkt het mogelijk een opdracht voor een onafhankelijke commissie te formuleren. Op zijn minst zal met belanghebbenden samengewerkt moeten worden om een aanvaardbaar stelsel te ontwikkelen. Daarbij zou meer gebruik gemaakt moeten worden van onafhankelijke instanties. Het uitgewerkte stelsel verdient een Kamerbehandeling. De Kamer kan dan beoordelen of de doelstellingen gerealiseerd worden en wat het betekent dit budgettair neutraal te doen.

Programma Beheer: reactie Natuurmonumenten

P.A. Schaap

'Outputsturing' en 'ruimte voor particulieren' zijn nieuwe begrippen bij de uitvoering van het natuurbeleid. Als dat goed uitpakt, betekent dat een versterking van het natuurbeleid. Het is immers het resultaat (de output) dat telt, en hoe meer zielen hoe meer vreugd. De vraag is dan ook niet of bovenstaande uitgangspunten juist zijn, maar of ze zijn uitgewerkt tot een uitvoerbaar, doelmatig en kosten-effectief stelsel.

Outputsturing

Een doelmatige uitvoering van het natuurbeleid is gebaat bij duidelijke afspraken met beheerders over de na te streven natuurdoelen, en heldere verantwoording over de bereikte resultaten. Outputsturing dus. Waar de huidige voorstellen in doorschieten is dat het hele scala van natuurdoelen (van grutto-graslanden tot trilvenen) in één en dezelfde trechter gegoten worden: natuurdoelen worden omschreven in termen van het

voorkomen van dier- of plantensoort x of tijdstip y. Blijkt dat op tijdstip y niet gelukt, dan krijgt de beheerder een sanctie of het contract wordt aangepast.

Zo'n eenzijdig kwantitatieve benadering zadelt de beheerder op met intensieve monitoring, administratie en dus hoge kosten, terwijl de overheid op zijn beurt de handen vol krijgt om het systeem te handhaven (dan veel te gedogen). Realistischer is een systeem waarbij afhankelijk van het natuurdoel, een bepaalde omschrijving van het beoogde resultaat wordt gegeven. De ene keer is dat in termen van soorten, de andere keer in termen van inrichtingsfactoren (zoals waterhuishouding) of noodzakelijke beheermaatregelen.

Ruimte voor particulieren

Het betrekken van boeren en particuliere bos- en landgoedeigenaren is in principe een goede zaak. Een belangrijk nadeel van particulier beheer is de versnippering, juist daar waar Nederland om grote zelf-regulerende gebieden verlegen zit. Grootschalig beheer is bovendien goedkoper, terwijl door de schaal ook de

gewenste inrichting beter gerealiseerd kan worden. In 'Natuurverkenningen '97' wordt geconstateerd dat de realisering van de grote natuurgebieden moeizaam tot stand komt, terwijl juist deze grote gebieden de grootste bijdrage leveren aan het herstel van de biodiversiteit. De provincies zullen het schaalaspect dus zeer zorgvuldig moeten meewegen bij het al dan niet openstellen van begrensde gebieden voor particulieren.

Doeltoewijzing

In hoeverre particulier beheer bij zal dragen aan een duurzame realisering van de EHS staat en valt met een ondubbelzinnige doeltoewijzing. Ervaringen tot nu toe wijzen uit dat in gebieden waar particulieren opteren voor het realiseren van natuurdoelen, de doelstelling punt van onderhandeling wordt, waarbij de doelen bijgesteld dreigen te worden richting 'inpasbare' natuur. Voorkomen moet worden dat zo het ambitieniveau van de EHS in de verschillende provincies uiteen gaat lopen, ten koste van de samenhang en de kwaliteit van de EHS.

Programma Beheer: reactie van de Unie van Provinciale Landschappen

F.R.M. Naber

Een eenvoudige reactie op een gecompliceerde materie, doet dit recht aan de situatie waar natuurbeschermend Nederland in verzeild dreigt te raken? Een klein land waar de natuur gerubriceerd en gecontroleerd "natuurlijk" mag zijn? Hele natuur, halve natuur, natuurlijke natuur, begeleide natuur: wat een toestand met die natuur. En om het nog mooier te maken heeft natuurvernielend Nederland zich bekeerd:

iedereen kan en wil natuur beheeren (als er maar voldoende voor betaald wordt). "Gelijke monniken, gelijke kappen", het klinkt toch wel heel vroom.

De Landschappen, goed voor zo'n ruime 70.000 ha natuur, maken zich samen met andere organisaties vanaf de twintiger jaren sterk voor de kwaliteit van natuur en landschap. Door beheer van natuur, beleidsbeïnvloeding, voorlichting etc., wordt de taak uitgevoerd. Een relatie is opgebouwd met onder andere de overheden. Voor beheer liggen er nu nieuwe ideeën, maar voor die andere zaken? Maar goed, er is nu een Programma Beheer.

Dat overheden "waar voor hun geld vragen", resultaten willen zien van financiële ondersteuning lijkt ons volstrekt logisch, een goed uitgangspunt dus voor subsidieafspraken. En resultaten definiëren aan de hand van natuurdoelen betekent dat dezelfde "taal" wordt gesproken. Wij kennen beheerplannen en in die beheerplannen zal die taal worden gehanteerd. Maar in het licht van outputsturing, gekoppeld aan normkosten per natuurdoel, komen open eindjes in beeld: soms betekent beheer het consolideren van het (eind)doel, niet zelden echter bevinden wij ons ergens onderweg. Een beslissing

over het welslagen van een vastgelegd einddoel is afhankelijk van successen, tegenslagen, externe beïnvloeding ergens in de tussenfasen. Een ambitie voor natuurbos zou om die reden bijvoorbeeld weloverwogen kunnen worden bijgesteld in multifunctioneel bos. Hoe past dit in een eenvoudige systematiek of dreigen dit soort zaken omgeven te worden door een administratief moloch? En wie bepaalt eigenlijk zo'n ontwikkeling in denken? Wat wordt er betaald voor het beheren van natuurbos? Het systeem kent de ingang van beheerkosten minus opbrengsten. Gaat

natuurbos het laagst gesaldeerde subsidiebedrag opleveren? Een mooie prikkel om het hoogste ambitie-niveau te bereiken! Praten we eigenlijk wel over outputsturing? Nee, we hebben het over een financiële inputsturing gerelateerd aan een output in natuurdoelen. Het is maar dat we ons dat realiseren. Naar onze mening zal heel veel afhangen van het naderende implementatie-traject. Daarin zullen vele problemen moeten worden onderkend en vervolgens worden opgelost. Afhankelijk van de uitkomsten ervan zullen beheeradministraties moeten worden om-

gezet, beheerplannen "vertaald", voorzieningen voor monitoring en evaluatie worden getroffen. Kortom: sterke twijfel bij de geplande invoerdatum van 1 januari 1999. En over de kosten van dit alles hebben we het nog niet gehad. Wanneer het volledige traject budgetneutraal moet verlopen, dan zij wij benieuwd naar waar de klappen gaan vallen. De hamvraag is dan vervolgens: levert deze hele exercitie nu echt meer natuur van een door ons allen gewenste kwaliteit? De Landschappen weten het nog zo net niet.

BERICHTEN

12-urige bosbouw cursussen

- Gerard de Baaij ● BOS ● introduceert vanaf 1998 vijf cursussen van 12 uur lang. Overdag veel buiten en 's avonds binnen. Het gaat om de volgende cursussen:
 - Bos-ontwikkelen: over het verder ontwikkelen van bos i.p.v. omvormen (16 januari 1998).
 - Mens en bosbeheer: over het betrekken van en het omgaan met mensen bij het bosbeheer (13 februari 1998).
 - Bodem en bos: over de relatie tussen bodem en bos (17 april 1998)
 - Bosverjonging: over natuurlijke en spontane verjonging (19 juni 1998).

- Hoogdunning: over beter bos (25 september 1998).

Iedere cursus begint om 9.00 uur en eindigt om 21.00 uur. Tijdens de cursus wordt voor koffie/thee, lunch en een eenvoudig diner gezorgd.

De cursussen zijn bedoeld voor mensen werkzaam op MBO-plus/HBO-niveau. Er is ruimte voor minimaal 10 en maximaal 15 personen per cursus. Een cursus kost f 195,- p.p. inclusief eten, drinken, lesmateriaal en B.T.W.

Aanvraag aanmeldingsformulier en/of nadere informatie bij Gerard de Baaij, tel. 024-6776705, fax 024-6770155, e-mail: baaij@worldaccess.nl.

Programma Beheer

Reactie op reacties

De reacties op de voorstellen van het kabinet laten veel inhoudelijke betrokkenheid met en kennis over Programma Beheer zien en zijn genuanceerd. In reactie hierop beperk ik mij tot drie opmerkingen:

1. De uitgangspunten worden goed beoordeeld. Het gaat dan zowel om het principe van outputsturing als om de rol van particulieren:

– Bij outputsturing komen ambitieniveau en kwaliteit beter tot uitdrukking en wordt de positie van het beheer ten opzichte van beleid en maatschappij verhelderd.
– De grotere rol voor particulieren vergroot het draagvlak (hoe meer zielen hoe meer vreugd) en er komt een einde aan de monopolisering van het natuurbeheer (minimale ambitie is 6.700 ha, maar de potentie is 60.000 ha, nog los van de bestaande natuurterreinen en bos in beheer bij particulieren).

Conclusie: er is een goede basis om de fase van uitwerking en implementatie in te gaan.

2. Er is veel scepsis over de uitvoerbaarheid en efficiency van het nieuwe stelsel in vergelijking met de huidige instrumenten. De kritiek richt zich vooral op de monitoringslast voor de beheerder, overhead en uitvoeringskosten van het instrument. Ik wil daar graag de volgende kanttekeningen bij maken:

– Het invoeren van de nieuwe instrumenten zoals het programma voorstelt is een tamelijk ingrijpende operatie die niet van de ene op de andere dag is geregeld. De voorstellen bevatten weliswaar een zo concreet mogelijk beeld van de regeling met de gewenste kwaliteiten, voorwaarden en vergoedingen, maar het is beslist nodig in de fase van uitwerking en implementatie de nodige aanvullingen en verbeteringen aan te brengen. Voorzover ik dat nu kan overzien is dat in ieder geval nodig voor de indeling in typen multifunctioneel bos, de zogenaamde tussendoelen en schaalproblematiek bij kleine eigenaren (< 50 ha). Wat dit laatste punt betreft is het nog zoeken naar het meest praktische niveau van afspraken in de reeks doelen, terreincondities en maatregelen. Aanvullingen en verbeteringen zullen echter niet mogen leiden tot het maken van afspraken met beheerders op maatregelniveau. Dat is het domein van de beheerder.

Voor deze uitwerking is tijd nodig. Het moet mogelijk zijn in de komende anderhalf jaar een heel eind te komen, ook voor en met de gemeenten die nu van de functiebeloning gebruik maken. Voor particulieren, die nu nog niet deelnemen aan het beheer, maar wel concrete plannen hebben (zie de lijst met experimenten), is anderhalf jaar wachten echter te lang. Voor hen is het eerder openstellen van de (concept)regelingen in het begin van 1998 dringend gewenst.

3. De rol van de provincies bij de uitwerking en de toepassing van de voorstellen wordt in meerdere reacties genoemd. Deze vingerwijzing is terecht en ik wil als aandachtspunten voor de samenwerking met de provincies gedurende het implementatietraject de volgende aspecten uit de reacties noemen.

– De noodzaak van doeltoewijzing is niet nieuw. Er waren reeds afspraken hierover tussen rijk en provincies. De invoering van een nieuw instrumentarium voor beheer maakt de wens naar daadwerkelijke beschikbaarheid van doeltoewijzing wel meer voelbaar. En dat deze doeltoewijzing niet vrijblijvend van karakter is wordt voor de betrokken eigenaren, beheerders ook duidelijk. Een goed draagvlak daarvoor is dan nodig en voorzover dat ontbreekt noopt dat tot acties door provincies en beheerders.

– Met name van de kant van de natuurbescherming wordt aandacht gevraagd voor de valkuil voor 'inpasbare' doelkeuze in relatie tot particulier beheer en voor het gevaar van versnippering van het beheer. Beide aspecten zijn mijns inziens rechtstreeks van invloed op de kwaliteit van de gebieden en dus belangrijk. Bij de versnippering is ook het aspect van samenwerking tussen beheerders aan de orde. De provincies kunnen deze samenwerking stimuleren, maar hier ligt ook een uitdaging voor beheerders zelf.